

θος Κάσ. γλότ-τος Χίος (Καρδάμ.) γρόνθους Σαμοθρ. βρόθος Βιθυν. (Κίος) Ίων. (Καρδάμ.) βρόθους Θράκ. (Κομοστ.) βρόθ-θους Λυκ. (Λιβύσσ.) βρότ-θος Σύμ. βρότ-τος Σύμ. δρόθ-θος Ρόδ. δρόχος Θράκ(Μάλαγρ.) γρόδητος Κύπρ.

Έκ τοῦ Ἑλληνιστ. οὐσ. γ ρ ό ν θ ο ς. Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

1) Γ ρ ο θ ι á 1, τὸ ὅπ. βλ., πολλαχ. καὶ Ἀπουλ. Καλαβρ. (Βουν. Μπόβ. Χωρίο Βουν.) Καππ. (Συνασσ.) Τσακων. (Πραστ.): Σφίξε τὸ γρόθο σου Κρήτ. Νὰ σφίξη τοὺς βρότ-τους του Σύμ. Ν - νοῖξε τὸ βρότ-το σου! αὐτόθ. Τῶδουκι μιὰ μι τοῦ γρόθου τ' Ἀλόνν. Ἀμα σοῦ δώσω μιὰ μι τὸ γρόθο, θὰ σ' τὰ λειώσω τὰ μυαλά σ' Μακεδ.(Παρθεν.) Τοῦ κουπάβ' σ' μία μι τοῦ γρόθου Εὔβ.(Στρόπον.) Πιὸς θὰ μπου-ρέσ' νὰ ρουμπώσ' τὸν γρόθου τ' κόμα βαθά 'ς τοῦ τσιμέντου; Θράκ. (Σουφλ.) Ζ-ζυμώνουμε μὲ τοὺς γρόπ-πὺς Μεγίστ. Ἐβαλε τὸ γρότ-το ὅσ-σον 'ς τὴ σ-σακ-κέτ-τε(τὴ γροθιά του μέσα στὶς τσέπες) Βουν. Ἀ σηκώσω τὸ βρόθο, θὰ δγῆς Βιθυν. (Κίος). Μὴ χτυπᾷς τοῦ γρόθου σ', δὲ σκιάζουμ' ἰγὼ Στερελλ. (Φθιώτ.) Ὁ πρεβύτερο, δόπου πὺ ἐχόρταε, πιάνει τοῦ γρότ-τον γιομάτου ἄσ-δε φαγὶ (ὁ παππᾶς, ἀφοῦ ἐχόρ-τασε, πιάνει τοὺς γρόθους γεμάτους ἀπὸ φαί) Χωρίο Βουν. Εἶδεν τὸν ἀράπη πὺ τῆς ἐγνεφεμ μὲ τὸ γρότθον του Χίος (Καρδάμ.) Ἐχ' δύναμ', ἄμα σφίξ' τοῦ γρόθου τ', οὐλα γίνονται Εὔβ. (Ἀγία Ἀν.) Μῶδουκι ἓνα ἀπίδ' μιγά-λον σὰ γρόθου Ἡπ. (Κουκούλ.) Τὰ ρεπάνια 'ς τὸ κηπάρι μου εἶναι χοδροκοτσάνικα σὰ γρόθος Μαθράκ. Ἐγὼ κοι-μοῦμαι κι ἀρπᾷ μιὰ βέτρα τοσηνέ, σὰ τζι δυὸ μου γρόθους Κρήτ. (Πεδιάδ.) || Φρ. Τὸ γρόθο τότε σφίγω ἀκόμα (ἐπὶ γέ-ροντος διατηροῦντος τὰς σωματικὰς του δυνάμεις) Ἀνάφ. Εἶ-ναι ἓνα γρόθ-θο (ἐπὶ ἀνθρώπου μικροσώμου) Εὔβ. (Ἀνδρων.) Ἰσαμ' ἓνα δρόχο (ὁμοία μὲ τὴν προηγούμεν.) Θράκ.(Μάλαγρ.) Αὐτόν τοῦ γρόθου φοβάσι; (ὁμοία μὲ τὴν προηγούμεν.) Μα-κεδ. (Γαλατ.) || Παροιμ. Ἐχεις γρόθο, τρῶς πεπόνι (ὁ ἰ-σχυρὸς ἐπιτυγχάνει τὸ ἐπιδιωκόμενον) Θήρ. Ὁπωὸς ἔχει γρόθους τρώει καρύδια (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Ζάκ. Συνών. παροιμ. Ἐχ' γ ρ ο υ θ ι á, τ ρ ῶ ς ἀ π ί δ'. Χτυ-πάει τοῦ μαχαίρ' μι τοῦ γρόθου (ἐπὶ τῶν ἀντιτασσομένων πρὸς τοὺς ἰσχυροτέρους) Ἡπ. (Ζαγόρ.) || Ἀσμ.

Ἀπῆς γεράση ὁ ἄνθρωπος, κάνει ὁ μυαλὸς του γρόθους, μιλεῖς του καὶ σὰ νὰ χτυπᾷς εἰς τὸ χαράκι γρόθους (γρόθους = δοθίηνες, σπυριά) Κρήτ.

Ἀλλάγ' ἀλλάγρ, Κωσταδᾶ, μῆσ σὲ ποδοκνήσῃ

κι ὁ γρότ-τος μου σὲ μάθεται καὶ τὸ σπαθίμ μου κόβκει Κῶς (Πυλ.) 2) Γ ρ ο θ ι á 4, τὸ ὅπ. βλ., πολλαχ.: Τοῦ δίνω ἓνα γρόθο Κεφαλλ. Θὰ σοῦ δώσω ἓνα γρόθο, πὺ θὰ εἶναι ὅλος δικός σου Μέγαρ. Θὰ ζὲ δώκου καένα γρόθο, νὰ ζὲ λύσου τὴ μύτη, νὰ τρέχη τὸ αἷμα ποτάμι Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Τὸν ἀρκίνημα 'ς τοὺς γρόθ-θους Εὔβ. (Ἀνδρων.) Τώρα προσ-τατεύουνε τόσο τίς γυναῖκες, ἐνῶ τὸν παλιὸ καιρὸ ἀπὸ κλό-τσο σὲ γρόθο τίς πάγαιναν Α. Ταρσούλ., Ν. Ἐστ. 2 (1928), 226. || Παροιμ. Γρόθους σήμερα καὶ λόγια αὔριο (ἐπὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀρχίζουν ἀπὸ ὅπου ἔπρεπε νὰ τελειώνουν) Ι. Βενιζελ., Παροιμ.² 50, 104. 3) Γ ρ ο θ ι á 5, τὸ ὅπ. βλ., Καλαβρ. (Γαλλικ. Χωρίο Βουν.) Πελοπν.(Κίτ. Λεῦκτρ. Μάν. Πραστ.) Τσακων. (Πραστ.): Θὰ ζὲ δώκου καένα γρόθο ἀμύγδαλα Κίτ. Ἐβαλα ἓνα γρόθο ἀλεύρι Μάν. Ἐνα γρόθο στάρι Λεῦκτρ. Ἐνα γρόθο σῦκα Πελοπν.(Πραστ.) Σὰν ἔχω κανὲ γρότ-το ἄσ-δε ἀλεύρι Χωρίο Βουν. Πιάν-νω ἓναν γρότ-τον ἄλα (μιὰ χούφτα ἄλάτι) Γαλλικ. Δί' σι ἓνα γρόττε κρίσα (δῶσε του ἓνα γρόθο κριθάρι) Τσακων. (Πραστ.) Ἐμαζοῦκα ἓνα γρότ-τε ἐλίε (ἐμάζωξα ἓνα γρόθο ἐλίες) αὐτόθ. Ἀβράε ἓνα γρόττε κάρα τσ' ἐχάτε (ἤρπασεν ἓνα

γρόθο καρύδια καὶ ἐχάθη, ἀπεμακρύνθη ἀμέσως) αὐτόθ. 4) Μέτρον μήκους ἴσον πρὸς τὸ μήκος τοῦ γρόνθου Πε-λοπν.(Κάμπος Λακων.) Στερελλ.(Λεπεν.) Τσακων. (Πραστ.): Οὐ ἥλιους εἶμι τόσους γρόθους ῥ' ἄ Λεπεν. Ἀπὸ τὰ πέρι ὧς σήμερε ἀφελιάντζε ἓνα γρόττε ἄ κξίσα (ἀπὸ χθὲς ἕως σήμερον ψήλωσε μιὰ γροθιά τὸ κριθάρι) Πραστ. Ὅσους γρόθους ἔχει βάθος ὁ σωρὸς τοῦ σταριοῦ, τόσα φορτώματα θὰ δώση Κάμπος Λακων. 5) Ὁ κόμβος, τὸ γόνατον τῆς καλάμης τῶν δημητριακῶν Ἀστυπ. Κρήτ. Πελοπν. (Γορ-τυν.): Γνωμ. Πέντε μῆνες ἓνα γρόθο, πέντε γρόθους ἓνα μῆνα (ἡ ταχυτάτη ἀνάπτυξις τῶν δημητριακῶν πραγμα-τοποιεῖται τὸν πέμπτον μῆνα μετὰ τὴν σποράν) Γορτυν. Πέντε μῆνες πέντε γρότθι τσ' ἓνας μῆνας πέντε γρότθι (συνών. τοῦ προηγούμεν.) Ἀστυπ. Συνών. γνωμ. πέντε μῆνες ἓνας κόμπος, ἓνας μῆνας πέντε κόμ-ποι. 6) Ὁ καρπὸς τῆς Σίκυος τῆς κολοκυνθίδος (Cit- zulus colocynthis), κοινῶς πικραγγουριάς Κάσ.: Ἀσμ.

Ὡ γλόθ-θο τῆς πικραγγουριάς, Νικόλα τῆς Βουνάρας, πὺ 'χεις τὸ νοῦ τῆς ἀελᾶς τσαὶ μούτσοννο τῆς γάρας (ἀελᾶς = ἀγελάδος, γάρας = γαϊδάρας).

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Γρόθος Εὔβ. (Αἰδηψ.) καὶ Γρόθους Στερελλ. (Μαλεσ.)

γρομπάδι τό, ἐνιαχ. γρουβάδι Κέρκ.

Έκ τοῦ οὐσ. γ ρ ό μ π ο ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ά δι.

Ἐξόγκωμα, οἶδημα: Ὡ τὴ ράχη μου ἔβγαλα ἓνα γρου-βάδι Συνών. βλ. εἰς λ. γ ρ ό μ π ο ς.

γρομπαλάκι τό, ἀμάρτ. γροβαλάκι Κρήτ. (Κίς. κ.ά.)

Έκ τοῦ οὐσ. γ ρ ο μ π ά λ ι, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ά κ ι.

1) Γ ρ ο μ π ά λ ι 1, Ἐχω βγάλει ἓνα γροβαλάκι 'ς τὴ γεφαλὴ μου Κίς. 2) Γ ρ ο μ π ά λ ι 3, τὸ ὅπ. βλ.: Σαφίς γροβαλάκια ἐγίνηκε τὸ πετουμέζι (σαφίς = ἐντελῶς, τε-λείως, πετουμέζι = πετιμέζι) Κίς.

γρομπάλι τό, ἐνιαχ. γροβάλι Κρήτ. (Κίς. κ.ά.) γρου-μπάλ' Ἡπ. (Κόνιτσ.) σγουρβάλ' Θεσσ. (Ἀνατολ.) Θράκ. (Σουφλ.) Μακεδ. (Δεσκάτ. Φυτ.) σγουρβάλ' Μακεδ. (Δε-σκάτ.) σγουρρβάλ' Μακεδ. (Καστορ.)

Έκ τοῦ οὐσ. γ ρ ό μ π ο ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ά λ ι.

1) Θρόμβος, κόμβος, βῶλος, Θράκ. (Σουφλ.) Κρήτ. (Κίς. κ.ά.) Μακεδ. (Καστορ.) Ἀνακάτουσι καλὰ τοῦ ἀλεύρ' μί τὰ χέρια σ', νὰ μὴ μνείσκουν σγουρρβάλια Καστορ. Τ' ἀλεύρ' ἦταν σγουρβάλια Σουφλ. Δὲν ἐκλεισα ἀμμάτι οὐλλή τὴ νύ-χτα, γιατί τὸ στρώμα ἦτονε γεμάτο γροβάλια Κίς. Συνών. γ ρ ό μ π ο ς 1. 2) Τεμάχιον στρογγύλου σχήματος τυροῦ ἢ ἄλλας τῆς σακχαρώους κ.τ.δ., ἐνθ' ἄν.: Ἀμα γιουμώ'ης ἓνα φ'δεῖ σγουρβάλια ἄλας κι τοῦ π'τύχ'ς 'ὰ δῆς μιτὰ τί φεύ-γον θὰ κἀν' (φ'δεῖ = φισέκι, ὅπλον) Μακεδ. (Δεσκάτ.) Ἐ-βγαλα κἀνα δυὸ σγουρβάλια τυρὶ κι τ'ς ἔβαλα κ' ἔφαγαν Μακεδ. (Φυτ.) Ἐβάστα ἓνα γροβάλι μνζήθρα 'ς τὸ γρόθο δου καὶ τὸ τρωγε Κρήτ. (Κίς.) 3) Ἐξόγκωμα, οἶδημα Κρήτ. (Κίς. κ.ά.): Ἐδωκα τὴ γουτουλιά κ' ἔβγαλα ἓνα χοδρὸ γρο-βάλι 'ς τὸ κανκὶ τσῆ κε-φαλῆς μου Κίς.

